

Trg svobode 3, 8340 Črnomelj
obcina@crnomelj.si
www.crnomelj.si

Številka: 095-2/2022
Datum: 29. 9. 2022

PROGRAM UKREPOV ZA ROME V OBČINI ČRNOMELJ ZA OBDOBJE 2022-2026

Andrej Kavšek
župan

1. UVOD

V Sloveniji naj bi romska skupnost živel v 20 od 212 slovenskih občin. Po ocenah različnih institucij (centri za socialno delo, upravne enote, nevladne organizacije,...) v Sloveniji živi približno od 7.000 do 12.000 Romov, od tega približno 849 na območju Občine Črnomelj.

Romska skupnost v Sloveniji nima položaja narodne skupnosti oz. nacionalne manjšine, gre za posebno etnično skupnost ali etnijo, ki ima posebne etnične značilnosti (lastni jezik, kulturo, druge etnične posebnosti).

Položaj pripadnikov romske skupnosti je zelo raznolik, kar terja poglobljeno poznavanje specifik, pred podajanjem kakršnih koli vrednostnih sodb ter predvsem pri pripravi in izvajanju ukrepov namenjenih izboljšanju njihovega položaja. Do velikih razlik v ekonomsko-socialnem položaju prihaja že med posameznimi družinami znotraj enega naselja, razlike so med posameznimi naselji znotraj posamezne občine, še večje razlike pa se pojavljajo med posameznimi pokrajinami, predvsem upoštevajoč poti in čas naselitve.

Za nekatere Rome je značilno, da živijo v slabih socialno-ekonomskih razmerah, katerih posledica je ujetost v krog revščine, pasivnosti in odvisnosti od denarne socialne pomoči ter drugih oblik pravic iz javnih sredstev. Zaskrbljujoče je, da je odvisnost od socialnih transferov postala večinsko sprejet način življenja, zaradi česar ti ne dosegajo svojega namena. Denarna socialna pomoč je po svojem namenu namreč prehodna oblika pomoči ljudem, ki se niso po svoji krivdi znašli v stiski in se konstantno s svojim aktivnim ravnanjem prizadevajo za finančno samostojnost, tega pa za večino prejemnikov iz vrst romske skupnosti ne moremo trditi.

2. PRAVNI VIRI IN IZHODIŠČNI DOKUMENTI

Ustava Republike Slovenije v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti v Sloveniji določa zakon. **Zakon o lokalni samoupravi** (v nadaljevanju: ZLS), ki je krovni predpis za področje delovanja lokalne samouprave, razen obveznosti zagotovitve predstavnika pripadnikov romske skupnosti v občinskem svetu drugih nalog, povezanih z Romi, ni predpisal. ZLS v 21. členu kot izvirne določa naloge občin, ki so kot takšne določene s splošnim aktom lokalne skupnosti ali z zakonom, v nadaljevanju pa primeroma našteva določene naloge, med katerimi pa Romi niso posebej omenjeni.

Z **Zakonom o romski skupnosti v Republiki Sloveniji** (v nadaljevanju ZRomS-1) je bil narejen velik korak v smeri izpeljave določb 65. člena Ustave RS, obravnavanja Romov kot dela slovenskega in evropskega prostora oziroma slovenske in evropske družbe ter izboljšanja položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji v celoti. S tem zakonom je postavljen normativni okvir, ki potrebuje še konkretno in učinkovito uresničevanje pravic romske skupnosti.

4. in 5. člen ZRomS-1 opredeljujeta področja uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti ter določata vlogo in naloge državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti. Državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti zagotavljajo pogoje za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti. 6. člen zakona pa določa, da vlada za usklajeno uresničevanje posebnih

pravic pripadnikov romske skupnosti v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in Svetom romske skupnosti Republike Slovenije sprejme program ukrepov.

Poleg 65. člena Ustave RS in krovnega zakona so pravne podlage za urejanje položaja pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji tudi **drugi področni zakoni** (npr. Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o evidenci volilne pravice, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o vrtcih, Zakon o medijih, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Zakon o financiranju občin, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Kazenski zakonik Republike Slovenije,...). Poleg zakonov je skrb za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti in za izboljšanje položaja romske skupnosti vgrajena v številne programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij.

Vlada Republike Slovenije je dne 23. 12. 2021 sprejela **Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2021–2030** (v nadaljevanju NPUR). NPUR je programski dokument vlade, katerega namen je določiti glavne cilje in temeljne ukrepe za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti in njenih pripadnikov, ustvarjanje razmer za izboljšanje socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti in njihovo opolnomočenje ter krepitev udeležbe pripadnikov romske skupnosti v procesih za izboljšanje lastnega položaja ter doseganje polne vključenosti in enakosti v slovenski družbi v obdobju 2021–2030.

1. Glavni dolgoročni strateški cilj NPUR 2021–2030 je, sledeč ciljem novega strateškega okvira EU za Rome, omogočiti in/ali pripomoči k dejanski enakosti, vključevanju in udeležbi Romov do leta 2030.

Z namenom pripomoči k temu dolgoročnemu strateškemu cilju bo NPUR 2021–2030 uresničeval naslednje **horizontalne in področne cilje novega strateškega okvira EU za Rome:**

1.1 Glavni horizontalni cilji:

- ✓ boriti se proti anticiganizmu in diskriminaciji nad Romi ter ju preprečevati;
- ✓ zmanjšati revščino in socialno izključenost ter zmanjšati razkorak med Romi in večinskim prebivalstvom;
- ✓ spodbujati udeležbo pripadnikov romske skupnosti z opolnomočenjem, sodelovanjem in ustvarjanjem zaupanja.

1.2 Glavni področni cilji:

- ✓ povečati vključenost romskih otrok v kakovostno vključujočo predšolsko vzgojo in redno izobraževanje;
- ✓ povečati vključenost pripadnikov romske skupnosti v programe za kakovostno in trajnostno zaposlovanje;
- ✓ zmanjšati tveganje revščine in povečati socialno vključenost pripadnikov romske skupnosti ter povečati dostopnost socialnih storitev;
- ✓ izboljšati zdravje Romov in povečati dejanski enak dostop do kakovostnih zdravstvenih storitev;
- ✓ povečati dejanski enak dostop Romov do ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev.

2. Program prispeva tudi k osrednjemu cilju Strategije razvoja Slovenije 2030, in sicer k zagotavljanju kakovostnega življenja za vse ter k naslednjim razvojnim ciljem strategije:

- ✓ zdravo in aktivno življenje,
- ✓ znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo,
- ✓ dostojno življenje za vse,
- ✓ kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete,
- ✓ vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta,

✓ zaupanja vreden pravni sistem.

3. Strateški cilji in njihovi podrejeni cilji ter ukrepi na posameznih področjih, ki izhajajo iz glavnih horizontalnih in področnih ciljev programa ter osrednjega cilja Strategije razvoja Slovenije do leta 2030.

Državni zbor je dne 7. 12. 2020 sprejel **Zakon o finančni razbremenitvi občin** (v nadaljevanju: ZFRO), ki je spremenil Zakon o financiranju občin tako, da je vanj dodan 20.a člen. S tem so občinam, ki imajo evidentirana romska naselja, iz državnega proračuna zagotovljena sredstva za sofinanciranje uresničevanja ustavnih pravic stalno naseljene romske skupnosti. Sredstva se občinam za vsako proračunsko leto zagotovijo v višini 3,5 % skupne primerne porabe občine. ZFRO je določil prehodno obdobje, in sicer se v letu 2021 občinam zagotovi 25 % pripadajočih sredstev, v letu 2022 50 % in v letu 2023 75 %.

20. a člen ZFRO velja za dve skupini občin. Prvo skupino predstavlja dvajset občin, za katere je zakonodajalec leta 2002 z novelo Zakona o lokalni samoupravi (ZLS-L, Uradni list RS, št. 51/02) določil, da so dolžne zagotoviti pravico v občini naseljene romske skupnosti najmanj enega predstavnika v občinskem svetu. To so občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče. Ugotovljeno je bilo, da imajo te občine zaradi uresničevanja zakonskih pravic stalno naseljene romske skupnosti v povprečju nekoliko višje stroške kakor občine brez romskega prebivalstva. V drugo skupino pa spadajo občine Brežice, Ivančna Gorica, Ribnica, Škocjan in Šalovci. Vse naštetе občine imajo na svojem območju evidentirana romska naselja. Zaradi dejstva, da 65. člen Ustave RS določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon, je odgovornost za položaj Romov deljena med občine in državne organe. Zato se po določbi novega 20.a člena ZFO-1 občinam, ki imajo evidentirana romska naselja, iz državnega proračuna zagotavljajo dodatna sredstva za sofinanciranje uresničevanja ustavnih pravic stalno naseljene romske skupnosti.

Občina Črnomelj je v letu 2021 prejela 85.637 EUR, v letu 2022 175.507 EUR, v letu 2023 pa bo prejela 264.077 EUR.

Iz vsebine zakona kot tudi iz NPUR jasno izhaja, da določba novega 20.a člena pomeni korektiv primerne porabe občine in ne predstavlja plačila za dejanske potrebe romske skupnosti v konkretni občini.

Dodatna sredstva tako omogočajo občinam, da lahko z različnimi ukrepi pozitivne diskriminacije, kot tudi z drugimi ukrepi, bolj učinkovito izvršujejo politike, ki so jih zastavile s podrobnimi področnimi programi in ukrepi, ki jih predvideva drugi odstavek 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji.

Dodatna sredstva torej niso nujno neposredno namenjena Romom, ampak gre za sredstva, namenjena občinam. Sredstva se lahko porabijo tudi za namene, ki niso neposredno povezane s pravicami pripadnikov romske skupnosti, na primer tudi za preventivne aktivnosti in pokrivanje stroškov, ki jih ta del občanov zavestno povzroča sebi in drugim.

Iz NPUR izhaja, da bodo nosilci ukrepov, med katere spadajo tudi lokalne skupnosti, ukrepe iz programa vključili v svoje strateške in programske dokumente ter zanje tudi zagotovili proračunska sredstva.

Ta nabor ukrepov za Rome predstavlja dokument, v katerem so okvirno predstavljeni ukrepi. Ukrepi, za katere je tako določeno ali to izhaja iz njihove narave in potreb po njihovem

(dodatnem) normiranju, se bodo dokončno (in lahko tudi z morebitnimi odstopanji od predvidenih v tem dokumentu) izoblikovali v postopku sprejemanja splošnih pravnih aktov, ki bodo predstavljali pravno podlago za njihovo izvajanje. Tudi okvirna letna poraba sredstev pri posameznem ukrepu predstavlja zgolj oceno in ne podlage za zagotovitev sredstev v tej višini v vsakokratnem proračunu Občine Črnomelj. Program ukrepov je živ dokument, ki se po potrebi lahko spremeni oz. dopolni.

3. ROMSKA SKUPNOST V OBČINI ČRNOMELJ

V skladu z 39. členom ZLS je Občina Črnomelj ena izmed občin, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost. Romi imajo tako poleg splošne volilne pravice, ki jim pripada kot slovenskim državljanom, pri lokalnih volitvah še posebno volilno pravico, ki jim omogoča, da sami izvolijo romskega svetnika s posebnih list romskih volilnih upravičencev. Tako imajo Romi v Občinskem svetu občine Črnomelj enega predstavnika.

V okviru Občinskega sveta občine Črnomelj deluje tudi Posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti, ki ima predvsem naslednje naloge, da: spremlja in obravnava položaj romske skupnosti v občini, obravnava in daje predloge ter pobude o vprašanih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti in njihove pravice, dejavno sodeluje pri uresničevanju razvojnega programa občine, zlasti pri programih in razreševanju vprašanj, ki se nanašajo na položaj in razvoj romske skupnosti v občini, obravnava vprašanja, povezana z ohranjanjem romskega jezika in kulture, sodeluje z romskimi društvi in drugimi njihovimi organizacijami v občini.

Ker v skladu z veljavno zakonodajo na področju varstva osebnih podatkov ni mogoče uradno zbiranje podatkov na podlagi narodne oziroma etnične pripadnosti, se v Sloveniji podatki o pripadnikih romske skupnosti ne zbirajo.

Po oceni naj bi v občini Črnomelj živelo 849 Romov, kar predstavlja približno 5,9 % celotnega prebivalstva. V občini Črnomelj so v skladu z Občinskim prostorskim načrtom, sprejetim leta 2011, 4 legalna romska naselja, in sicer: Lokve, Kanižarica, Drenovec in Čudno selo. Romsko naselje Pretlje (Ručetna vas) je nelegalno naselje. Romi pa živijo tudi izven romskih naselij.

Neuradni podatki o številu prebivalcev po naseljih (junij 2022):

RN Lokve	434 oseb
RN Kanižarica	220 oseb
RN Čudno selo	42 oseb
RN Vinica - Drenovec	34 oseb
Ručetna vas - Pretlje	25 oseb
Hrast pri Vinici	13 oseb
Vinorodna območja in ostalo	81 oseb

4. PROSTORSKI RAZVOJ, PROSTORSKO NAČRTOVANJE IN STANOVANJSKA POLITIKA

Prostorsko načrtovanje in zagotavljanje infrastrukture v romskih naseljih sodi na podlagi 5. člena ZRomS-1, v pristojnosti občin. Občina Črnomelj je sprejela občinski prostorski načrt (OPN) leta 2011 in s tem prostorsko umestila 4 romska naselja: Lokve, Kanižarica, Drenovec in Čudno selo. S sprejetjem OPN je bil vzpostavljen temelj za vse ostale aktivnosti za izboljšanje položaja romske skupnosti, kot so prostorske in okoljske ureditve, sanacije in legalizacije romskih naselij (komunalna infrastruktura, urejanje lastniških odnosov, pridobitev dovoljenj za posege v prostor...).

V vseh 4 legalnih romskih naseljih je urejen dostop do pitne vode ter dostop do električnega omrežja. Romsko naselje Kanižarica-Jama ima urejeno tudi kanalizacijsko omrežje. Romsko naselje Drenovec ima deloma urejeno kanalizacijsko omrežje in pričakuje se dokončanje gradnje le-te. Največje romsko naselje Lokve še nima urejenega kanalizacijskega sistema. Občina v prihodnosti namerava pristopiti k izgradnji le tega. Pretlje (Ručetna vas) kot nelegalno naselje, nima vodovodnega omrežja, dostop do električnega omrežja je zagotovljena le do edinega objekta, ki je legalno postavljen.

Občina je pristopila k spremembam in dopolnitvam OPPN TRIS Kanižarica-romski del, in sicer iz razloga možnosti legalizacije stavb na levi strani ceste v smeri Kanižarica-Vinica. Ko bodo spremembe potrjene na občinskem svetu, si bodo lahko romske družine ustrezno uredile svoje bivanjske objekte. Sprejem sprememb in dopolnitev OPPN TRIS Kanižarica-romski del se pričakuje v letu 2022.

Občina ima v lasti tudi občinska neprofitna stanovanja. Za namen reševanja stanovanjskega vprašanja, občina objavi javni razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem.

5. REALIZIRANI UKREPI V OBDOBJU 2017 – 2021

Na 21. redni seji Občinskega sveta občine Črnomelj, dne 6. 7. 2017 je bil sprejet Program ukrepov za Rome v občini Črnomelj za obdobje 2017-2021, ki je vseboval tako pregled aktivnosti na področju romske problematike v občini Črnomelj. Sredstva za realizacijo ukrepov je občina zagotovila v vsakoletnem proračunu. Realizirani so bili naslednji ukrepi:

Leto 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Dokončanje prometne ureditve romskega naselja Lokve ob R1-216/1178 (1,7 km hodniki za pešce in javna razsvetljava) - Pridobitev gradbenega dovoljenja za ureditev infrastrukture za območje ob glavni cesti Črnomelj-Vinica v Kanižarici
Leto 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Pločnik RN Lokve v dolžini 1,75 km, skupaj z javno razsvetljavo in ureditvijo ceste in odvodnjavanja v skupni vrednosti 875.106,00 EUR, od tega sofinanciranje iz proračuna RS v višini 615.000,00 EUR, iz proračuna občine v višini 260.106,00 EUR. - Fekalna kanalizacija Vinica - Drenovec – priprava dokumentacije in pridobljeno gradbeno dovoljenje v višini 11.583,00 EUR. - Urejanje lastninskih razmerij – gre za urejanje lastništva zemljišč, ki so v občinski lasti in na katerih so postavljeni nelegalni objekti. V RN Lokve je bila sklenjena 1 prodajna pogodba; v RN Kanižarica so bile sklenjene 3 prodajne pogodbe.
Leto 2019	<ul style="list-style-type: none"> - Fekalna kanalizacija Vinica - Drenovec (celotna gradnja in nadzor). Opremljeno je RN Drenovec nad glavno cesto (h.št. 3 in 3a z 13 prebivalci) v dolžini 1,86 km kanalov, 324 m tlačnih vodov in 3 črpališča. Projekt je bil sofinanciran iz proračuna RS, po 21. in 23. členu ZFO-1 v višini 400.000,00 EUR. - Asfaltiranje JP 556 511 v RN Lokve h. št. 35 in 37 (12 prebivalcev). Izvedeno je bilo asfaltiranje 40 m ceste v širini 3 m. Vrednost investicije 3.103,00 EUR. - Opremljanje novih zemljišč v RN Kanižarica – IGM. V I. 2019

	<p>je bila izvedena samo zakoličba in tamponiranje ter asfaltiranje priključka na regionalno cesto (33 m²) ter postavljen prometni znak "STOP". Vrednost del in nadzora v višini 5.594,67 EUR.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pločnik obvoznica - podvoz pod železnico. V l. 2019 je bilo v okviru »Ureditve odseka "Črne točke Črmošnjice - Črnomelj« izvedeno še 60m manjkajočega pločnika pod podvozom pod železnico. Z izvedbo investicije je bila zagotovljena varna in neposredna povezava romskega naselja Lokve s samim mestom Črnomelj. - Urejanje lastninskih razmerij; v letu 2019 je bilo sklenjenih 6 prodajnih pogodb.
Leto 2020	<ul style="list-style-type: none"> - V času epidemije COVID-19, je občina sodelovala s Štabom Civilne zaščite občine Črnomelj, ki se je sestel tudi zaradi razmer v romskih naseljih v občini Črnomelj. Preko Enot Črnomelj CSD DBK, JP Komunala Črnomelj in tudi samega štaba je bilo izvedeno informiranje romske skupnosti o epidemiji COVID-19. Na pobudo romskega aktivista, je štab obravnaval posamezne romske družine, ki naj ne bi imele zagotovljenega dostopa do pitne vode. Štab v sestavi poveljnik štaba, vodje enote Črnomelj CSD DBK, sicer članica štaba, namestnik poveljnika štaba, sicer zaposleni na Policijski postaji Črnomelj ter predstavnica CSD DBK enota Črnomelj, je opravil terenski obisk družin, ki naj ne bi imeli dostopa do pitne vode. Na samem terenu je bilo ugotovljeno, da imajo družine urejen dostop do pitne vode, in sicer tako, da jim ali gasilci ali komunalno podjetje dostavlja vodo. - Urejanje lastninskih razmerij. V obdobju od 1.1.2020 do 31.12.2020, smo s strani prebivalcev romskega naselja Jama pri Kanižarici prejeli 3 vloge za odkup zemljišč, ki so v lasti občine Črnomelj. Do 31.12.2020 sta bili sklenjeni 2 prodajni pogodbi (obročno odplačevanje) za nakup nepremičnin, na katerih se nahajajo stan. objekti, ki so v lasti kupcev zemljišč.
Leto 2021	<ul style="list-style-type: none"> - Prometna in komunalna ureditev dela romskega naselja Kanižarica - gradnja prometne in komunalne infrastrukture v delu romskega naselja Kanižarica: dostopna cesta A z meteorno kanalizacijo, fekalno kanalizacijo, elektro omrežjem in koridorjem za telekomunikacijsko omrežje. Sklenjena je bila gradbena pogodba v višini 93.542,11 EUR ter pogodba za nadzor v višini 4.416,40 EUR. - Urejanje lastninskih razmerij. V letu 2021 je bilo sklenjenih 5 kupoprodajnih pogodb za nakup parcel za namen legalizacije stanovanjskega objekta, in sicer 1 v romskem naselju Kanižarica (Jama) ter 4 v naselju Lokve. Opravljen je bil tudi 1 vpis stavbne pravice v kataster v Kanižarici (del naselja v gospodarski coni).

6. PREDVIDENI UKREPI V OBDOBJU 2022 – 2026

Št.	Ukrep	Opis ukrepa	Cilj ukrepa	Kazalec za spremljanje izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
1	Zagotavljanje kolektivnih pravic romske skupnosti	Pokrivanje stroškov delovanja občinskega svetnika - pripadnika romske skupnosti	Participacija pri odločanju in delovanju Posebnega delovnega telesa za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Črnomelj, Varnostnega sosveta občine Črnomelj	Izvoljen svetnik, Št. sklicanih sej	1.000 EUR
2	Denarna socialna pomoč občine Črnomelj in enkratna denarna pomoč ob rojstvu otroka v občini Črnomelj	Izplačevanje občinske denarne pomoči v primeru nedoseganja določenega cenzusa oziroma trenutne težje materialne ogroženosti. Izplačevanje enkratnega denarnega prispevka za novorojenca ob rojstvu.	Zagotavljanje finančnih sredstev za kritje osnovnih življenjskih stroškov. Zagotavljanje dopolnilnega prejema za pokrivanje stroškov, ki nastanejo ob rojstvu otroka.	Št. dodeljenih pomoči	7.000 EUR
3	Zmanjšanje števila brezposelnih Romov in povečanje njihove zaposljivosti	Sofinanciranje programov javnih del in drugih ukrepov aktivne politike zaposlovanja	Vključevanje dolgotrajno brezposelnih oseb na trg dela. Vključevanje Romov v programe javnih del	Št. rednih zaposlitev po koncu izvajanja sofinanciranih programov Št. vključenih Romov v programe javnih del Št. programov javnih del	25.000 EUR
4	Zagotavljanje zdravega življenjskega okolja	Sofinanciranje sterilizacij in kastracij živali (javni razpis). Ustrezno ravnanje z zapuščenimi	Odgovorno lastništvo domačih živali, zmanjšanje števila	Št. izlovljenih zapuščenih živali Št. sofinanciranih	20.000 EUR

		živalmi. Naročilo izvedbe preventivnih programov deratizacije in dezinsekcije v romskem naselju. Naročilo izvedbe preventivnih delavnic namenjenih romski populaciji.	zapuščenih in nepreskrbljenih živali. Zatiranje podgan, miši in drugih škodljivih glodavcev. Ozaveščenost Romov o pomenu zdravja	sterilizacij in kastracij Št. deratizacij in dezinsekcij Št. izvedenih delavnic, predavanj	
5	Zagotavljanje čistega in urejenega življenjskega okolja	Odvajanje odpadkov iz romskega naselja. Organizacija čistilnih akcij v romskem naselju, v katere se vključijo predvsem ROME. Zagotavljanje orodja za izvajanje čistilnih akcij.	Preprečitev zbiranja in kopičenja odpadkov. Skrb in zavedanje Romov za čisto in urejeno življenjsko okolje.	Št. izvedenih čistilnih akcij	5.000 EUR
6	Ureditev cestne infrastrukture za romsko naselje	Projektiranje pločnika in javne razsvetljave od PC TRIS Kanižarica do RN Kanižarica (IGM) in proti Blatniku. Prometna ureditev romskega naselja Kanižarica – Jama ob R1-217/1209. Prometna ureditev romskega naselja Kanižarica ob R1-218/1214. Prometna ureditev romskega naselja Drenovec ob R1-218/1214.	Zagotoviti prebivalcem romskega naselja osnovne življenjske pogoje	Izvedba investicij	50.000 EUR
7	Opremljanje naselij z javno razsvetljavo	Opremljanje naselij z javno razsvetljavo (Drenovec, Kanižarica ob cesti, Kanižarica-Jama)	Zagotoviti večjo varnost in primerne življenjske pogoje.	Št. izvedenih opremljanj	53.000 EUR
8	Zagotavljanje infrastrukture gospodarskih javnih služb	Urediti odvajanje komunalnih odpadnih voda, Objava javnega razpisa za sofinanciranje malih čistilnih	Zagotoviti osnovne življenjske pogoje z izgradnjo kanalizacijskega	Št. izvedenih čistilnih naprav, Izvedena investicija	80.000 EUR

9	<p>Sofinanciranje dodatnega strokovnega delavca na področju romske tematike</p>	<p>naprav, Fekalna kanalizacija in čistilna naprava za romsko naselje Lokve, Dokončanje fekalne kanalizacije Drenovec.</p>	<p>omrežja, Izgradnja malih čistilnih naprav</p>	<p>Sklenjena pogodba o sofinanciranju, Kvartalno poročilo o delu, Redni skupni sestanki</p>	24.500 EUR
9	<p>Sofinanciranje zaposlitve javnega uslužbenca na CSD Dolenjske in Bele krajine, enota Črnomelj, ki dela z romsko populacijo (urejanjem socialnih transferjev, racionalno porabo socialnih transferjev, namensko porabo le teh in posledično izplačevanje v funkcionalni obliki, obravnavo njihovih medsebojnih odnosov tako v družini kot v romskem in širšem okolju, vključevanje v urejanje bivanjskih razmer, vključevanje v vse hujše medsebojne spore in spore s širšim okoljem, pripravo staršev na izobraževanje otrok, vključitev otrok v šolo ter redno spremljanje obiskovanja šole ter delo s posameznimi romskimi družinami na terenu ter sodelovanje z ostalimi institucijami</p>	<p>Sofinanciranje zaposlitve javnega uslužbenca na CSD Dolenjske in Bele krajine, enota Črnomelj, ki dela z romsko populacijo (urejanjem socialnih transferjev, racionalno porabo socialnih transferjev, namensko porabo le teh in posledično izplačevanje v funkcionalni obliki, obravnavo njihovih medsebojnih odnosov tako v družini kot v romskem in širšem okolju, vključevanje v urejanje bivanjskih razmer, vključevanje v vse hujše medsebojne spore in spore s širšim okoljem, pripravo staršev na izobraževanje otrok, vključitev otrok v šolo ter redno spremljanje obiskovanja šole ter delo s posameznimi romskimi družinami na terenu ter sodelovanje z ostalimi institucijami</p>	<p>Zagotavljanje dodatnih kadrovskih resursov na CSD, za učinkovitejše delo na terenu</p>		6.000 EUR
10	<p>Sofinanciranje delovanja Večnamenskega romskega centra Črnomelj</p>	<p>Sofinanciranje izvajanja aktivnosti v okviru projekta »Večnamenski romski centri kot inovativna učna okolja«, ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada, ki jo izvaja Center šolskih</p>	<p>Krepitev kompetenc, veščin in znanj otrok Romov preko izboljšanja njihove vključenosti in uspešnosti v vzgojno-izobraževalnem sistemu, ob hkratnem</p>	<p>Št. vključenih otrok</p>	6.000 EUR

11	Urejanje bivalnih razmer	in obšolskih dejavnosti	vključevanju in usposabljanju strokovnih delavcev s področja vzgoje in izobraževanja	Št. sklenjenih kupoprodajnih pogodb, S/D OPPN TRIS-Romski del Kanižarica, Št. legalizacij stanovanjskih objektov, Št. dodeljenih občinskih stanovanj	25.000 EUR
12	Sofinanciranje dogodkov	Pomoč pri urejanju lastniških razmerij, pri reševanju stanovanjske problematike, legalizaciji, odkupu, nakupu zemljišč, geodetskih odmerah, objava javnega razpisa za dodelitev neprofitnih občinskih stanovanj	Spodbujanje sklepanja varčevalnih dogovorov pripadnikov romske skupnosti za namen izboljšanja bivalnih razmer. Zagotavljanje legalnosti objektov, zgrajenih s strani pripadnikov romske skupnosti. Integracija Romov v občinskih stanovanjih.	Ohranitev, razvoj in predstavljanje kulture, jezika in identitete romske skupnosti v občini Črnomelj	2.000 EUR

7. OBRAZLOŽITEV POSAMEZNIH UKREPOV

Zagotavljanje kolektivnih pravic romske skupnosti

V Sloveniji je Romom, kot ustavno varovani skupnosti, zagotovljena posebna pravica do politične participacije. Ena od prvih posebnih pravic romske skupnosti, določenih na podlagi pooblastil 65. člena Ustave Republike Slovenije, je namreč pravica romske skupnosti do zastopanja v predstavniških organih lokalne samouprave. Zakon o lokalni samoupravi v petem odstavku 39. člena določa, da imajo Romi na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, v občinskem svetu najmanj po enega predstavnika. V vsaki od takšnih občin mora biti v občinskem svetu ustanovljeno tudi posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti. Član tega delovnega telesa je tudi član občinskega sveta, ki je predstavnik romske skupnosti. Z izvajanjem tega ukrepa se preko financiranja sejnin za seje in delovanje Občinskega sveta občine Črnomelj, Posebnega delovnega telesa za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Črnomelj ter morebitnih drugih organov zagotavlja izvrševanje prej navedenih pravic. Ključnega pomena je, da so Romi vključeni v procese odločanja, zlasti tiste, ki se tičejo romske skupnosti.

Denarna socialna pomoč občine Črnomelj in Enkratna denarna pomoč ob rojstvu otroka v občini Črnomelj

Občina Črnomelj občanom, ki ne dosegajo določenega cenzusa oziroma so zašli v trenutno težjo materialno ogroženost, zagotavlja izplačevanje občinske denarne pomoči. Podlaga za izplačevanje je Pravilnik o dodeljevanju občinskih denarnih pomoči v Občini Črnomelj (Uradni list RS, št. 87/99).

Na podlagi Pravilnik o enkratni denarni pomoči ob rojstvu otroka v Občini Črnomelj (Uradni list RS, št. 30/13) pa Občina Črnomelj občanom ob rojstvu otroka namenja enkratni denarni prispevek za novorojence v višini 100 EUR, ki je dopolnilni prejemek za pokrivanje stroškov, ki nastanejo ob rojstvu. Prejemniki občinske denarne pomoči in enkratnega denarnega prispevka za novorojence so tudi pripadniki romske skupnosti. Občina Črnomelj bo tudi v prihodnje izplačevala občinsko denarno pomoč in enkratni denarni prispevek ob rojstvu otroka.

Zmanjšanje števila brezposelnih Romov in povečanje njihove zaposljivosti

Skrb in angažiranje za čim uspešnejše vključevanje na trg dela je na prvem mestu odgovornost vsakega posameznika, deloma pa tudi stimulativnega okolja, v katerem se izobrazba šteje za vrednoto, ki posamezniku omogoča uspešnejše iskanje zaposlitve. V Republiki Sloveniji se vse državljanke obravnava enako in se jih ne ločuje po etnični, verski, nacionalni in drugi pripadnosti. Država si prizadeva, da bi vse, ki za to potrebujejo pomoč in spodbudo, kar najbolj opolnomočila za učinkovito vključitev na trg dela. Navkljub zavezanosti k enaki obravnavi vseh, ki pri vključevanju na trg dela potrebujejo pomoč, pa se na področju zaposlovanja izvajajo tudi ukrepi pozitivne diskriminacije pripadnikov romske skupnosti.

Pripadniki romske skupnosti so prednostna ciljna skupina za vključevanje v ukrepe države na trgu dela, kot so programi Aktivne politike zaposlovanja (APZ). Vključevanje Romov v javna dela, kot enega od ukrepov APZ, je s strani države sofinancirano v višini 95 % (sofinanciranje plače). Poleg tega so Romi v program javnih del lahko vključeni do dve leti, ostale ciljne skupine se lahko praviloma vključujejo v javna dela le za obdobje enega leta. Z namenom delovne in socialne aktivacije dolgotrajno brezposelnih Romov je izvajanje javnih del v največji možni meri prilagojeno potrebam brezposelnih Romov kot tudi Romom, ki so uporabniki storitev javnih del.

Občina Črnomelj že več let sofinancira programe javnih del, v katera so bili že do sedaj vključeni tudi posamezni Romi. Gre za naslednje programe za pomoč pri socializaciji:

- Javna dela CSD Dolenjska in Bela krajina, enota Črnomelj za program »Pomoč Romom pri socializaciji«.

- Javna dela JP Komunala Črnomelj za program »Urejanje in vzdrževanje javnih površin ter občinskih cest«.

V prihodnje se načrtuje prijavo dodatnih programov javnih del, v katera bi se lahko vključilo Rome.

Zagotavljanje zdravega življenjskega okolja

Poleg ozaveščanja Romov o osnovni higieni in zdravju vseh prebivalcev romskih naselji, je pomembno tudi ozaveščanje o odgovornem lastništvu domačih živali. V ta ukrep so vključeni sterilizacij in kastracij živali, izvedbe preventivnih programov deratizacije in dezinfekcije ter izlov zapuščenih živali. Velik izziv predstavlja tudi problematika potepuških živali (nelastniški in zapuščeni psi, ki predstavljajo nevarnost za zdravje prebivalcev in vseh, ki izvajajo aktivnosti v romskih naseljih), kar se deloma rešuje tudi s skupnimi inšpekcijskimi nadzori.

Romi imajo na področju uveljavljanja zdravstvenega varstva in osnovnega zavarovanja enake pogoje kot vsi ostali državljani Republike Slovenije. Občina bo v sodelovanju z Zdravstvenim domom Črnomelj izvajala razna predavanja in delavnice na področju učenja o osebni higieni za starše in otroke, na področju zdrave prehrane in zobozdravstvene vzgoje, posebno pozornost pa bo potrebno nameniti tudi področju kontracepcije, kontrole rojstev ter načrtovanja družine.

Zagotavljanje čistega in urejenega življenjskega okolja

Rome je potrebno ozaveščati tudi o ustrezni skrbi za sortiranje in ločevanje odpadkov. Ta ukrep vključuje: odvažanje odpadkov iz romskega naselja, organizacija čistilnih akcij v romskem naselju, v katere se vključi predvsem Rome ter zagotavljanje orodja za izvajanje čistilnih akcij. Neustrezno ločevanje odpadkov oz. zbiranje odpadkov lahko povzroča tudi širjenje bolezni povezanih z glodavci. Z izvedbo ukrepov želimo doseči bolj čisto, zdravo in urejeno okolje v romskih naseljih.

Ureditev cestne infrastrukture za romsko naselje

Občina namerava v prihodnjih letih zgraditi manjkajočo cestno infrastrukturo v naselju Kanižarica v smeri Vinice in v smeri Doblič ter v naselju Drenovec. V ta ukrep so zajeti naslednji projekti: pločnik in javna razsvetljava od PC TRIS Kanižarica do RN Kanižarica (IGM) in proti Blatniku, prometna ureditev romskega naselja Kanižarica – Jama ob R1-217/1209 (530 m hodniki za pešce in javna razsvetljava), prometna ureditev romskega naselja Kanižarica ob R1-218/1214 (450 m hodniki za pešce, javna razsvetljava) in prometna ureditev romskega naselja Drenovec ob R1-218/1214 (1,04 km hodniki za pešce in javna razsvetljava). Izvedba je predvidena v naslednjih letih po sporazumu o sofinanciranju z Direkcijo za infrastrukturo.

Opremljanje naselij z javno razsvetljava

Občina namerava opremiti naselja Drenovec, Kanižarica ob cesti in Kanižarica-Jama z javno razsvetljava. S tem želimo prispevati k večji varnosti v romskih naseljih. V kolikor se izkaže potreba, bo zgrajena javna razsvetljava tudi v naselju na Lokvah.

Zagotavljanje infrastrukture gospodarskih javnih služb

Občina Črnomelj postopoma ureja komunalno infrastrukturo (vodovodno, kanalizacijsko omrežje, ...) v romanskih naseljih. Občina sofinancira nakup malih čistilnih naprav v romskih naseljih. Romom, ki so že lastniki zemljišč na katerih prebivajo in so si že pridobili gradbena dovoljenja in s tem legalizirali stalno prebivališče. Lastniki legalno zgrajenih objektov lahko kandidirajo za pridobitev sredstev za izgradnjo male čistilne naprave. Občina namerava v naslednjih letih pristopiti h gradnji kanalizacijskega sistema v Lokvah. Projekt izgradnje fekalne kanalizacije in čistilne naprave za romsko naselje Lokve, obsega izgradnjo 3,75 km kanalizacije z dvema črpališčema in komunalne čistilne naprave 500 PE. Ocena investicije je 1.157.516 EUR brez DDV, izdelana je projektna naloga za projektiranje. Občina bo zaradi velikosti projekta, iskala tudi dodatne vire financiranja projekta za njegovo izvedbo. Prav tako se načrtuje nadaljevanje izgradnje kanalizacijskega sistema v naselju Drenovec (pod cesto).

Sofinanciranje dodatnega strokovnega delavca na področju romske tematike

Ta ukrep, ki se že izvaja, pomeni sofinanciranje zaposlitve javnega uslužbenca na CSD Dolenjske in Bele krajine, enota Črnomelj, ki dela z romsko populacijo. Zaposleni deluje na področju urejanja socialnih transferjev, racionalne porabe socialnih transferjev, namenske porabe le teh in posledično izplačevanje v funkcionalni obliki, obravnave njihovih medsebojnih odnosov tako v družini kot v romskem in širšem okolju, vključevanja v urejanje bivanjskih razmer, vključevanja v vse hujše medsebojne spore in spore s širšim okoljem, priprava staršev na izobraževanje otrok, vključitev otrok v šolo ter redno spremljanje obiskovanja šole ter delo s posameznimi romskimi družinami na terenu ter sodelovanje z ostalimi institucijami. Z ukrepom zagotavljamo dodatne kadre na CSD za učinkovitejše delo z Romi na samem terenu.

Sofinanciranje delovanja Večnamenskega romskega centra Črnomelj

Občina je v letu 2022 pristopila k sofinanciranju delovanja večnamenskega romskega centra v Črnomlju. Projekt izvaja Center šolskih in obšolskih dejavnosti v okviru projekta »Večnamenski romski centri kot inovativna učna okolja«. S projektom se spodbuja prožne oblike učenja, podpira kakovostno karierno orientacijo za šolajočo se mladino na vseh ravneh izobraževalnega sistema, krepi kompetence, veščine in znanje romskih otrok – tako predšolskih otrok, učencev kot tudi mladostnikov – na način, da bo izboljšal njihovo vključenost in uspešnost v vzgojno-izobraževalnem sistemu in v družbi.

Urejanje bivalnih razmer

Občina Črnomelj je pristojna za urejanje prostora in prostorskega načrtovanja na lokalni ravni, tako tudi v romskih naseljih. Pri urejanju prostora v romskih naseljih, je potrebno zagotoviti večjo angažiranost državnih ustanov, občine in hkrati Romi spodbuditi k sodelovanju in vključenosti v ta proces. Nekateri Romi si želijo izboljšati svoja bivališča (legalizirati obstoječe, zgraditi novo). Občina v ta namen nudi strokovno podporo lastnikom objektov. Romom poskušamo skupaj s CSD pomagati tako, da se sklene » dogovor o aktivnem reševanju socialne problematike«. Tako Romi lažje urejajo bivanjske razmere. Romom svetujemo pri odkupu zemljišč, legalizaciji stavb, geodetskih odmerah, vpisih stavbnih pravic, ipd. Možen je nakup parcel na obroke. Vrednost nepremičnin, ki se na nahajajo na območju romskih naselij v občini Črnomelj in so v lasti občine Črnomelj, je določena v višini 5 EUR/m² za vsa romska naselja.

Trenutno je v teku postopek sprememb in dopolnitev OPPN TRIS Kanižarica-romski del, in sicer iz razloga možnosti legalizacije stavb na levi strani ceste v smeri Kanižarica-Vinica. Ko

bodo spremembe potrjene na občinskem svetu, si bodo lahko romske družine ustrezno uredile svoje bivanjske objekte.

Nekateri Romi si želijo najeti občinsko neprofitno stanovanj. Za namen reševanja stanovanjskega vprašanja, tako občina objavi javni razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem.

Sofinanciranje dogodkov

Občina vsako leto objavi javni razpis za dodeljevanje sredstev za prireditve in druge aktivnosti, ki pospešujejo kulturni, športni, turistični in humanitarni razvoj ter promocijo Občine Črnomelj (pokroviteljstvo župana). Na javni razpis se lahko prijavijo društva oz. organizacije za namen organizacije dogodka oz. prireditve, ki pospešuje poznavanje romske kulture in jezika. S tem želimo prispevati k ohranitvi, razvoju in predstavljanju kulture, jezika in identitete romske skupnosti v občini Črnomelj.

8. SPREMLJANJE URESNIČEVANJA UKREPOV

Izvajanje ukrepov bo spremljala občinska uprava občine Črnomelj ter Posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Črnomelj. Občina mora o izvajanju ukrepov enkrat letno poročati Uradu za narodnosti.